

Vilniaus suaugusiųjų mokymo centro

I-IV gimn. kl. mokinių darbų virtuali paroda
„Ornamentai ir simboliai“,

skirta tautodailės metams paminėti

Parengė: dailės mokytoja metodininkė J. Paulauskienė,
lietuvių k. ir literatūros mokytoja metodininkė V. Kruopienė

2020 m. lapkritis

**O kartais regis skaidriai žydroj padangėj medis,
Virš Baltijos išskėtęs pražydusias šakas,
Lai jį apspinta žmonės, vilties dar nepraradę,
Ir tiesia į aukštybę palaimintas rankas.**

S. Geda „Giesmė apie pasaulio medį“

Paklausykime:

[www.šaltiniai.info/files/literatura/LH00/S. Geda.
_Giesmė_apie_pasaulio_medį.LH6950.mp3](http://www.šaltiniai.info/files/literatura/LH00/S._Geda._Giesmė_apie_pasaulio_medį.LH6950.mp3)
(xn--altiniai-4wb.info)

Tautodailės metai

2 0 2 0

Pasaulio medis

Neringa IV F kl.

Pasaulio medžio realus atitikmuo dažniausiai yra jovaras, ąžuolas, putinas, liepa.

Tautodailės dirbiniuose vaizduojamas **Pasaulio Medis**

(dar vadinamas **Kosminiu** arba **Gyvybės Medžiu**)

– tai žemės gelmių (medžio šaknys) ir dangaus aukštybių (virš medžio šakų – saulė mėnuo, žvaigždės) jungtis.

Pasaulio medį baltų audiniuose simbolizuoja kvadratas, latvių audėjų vadinamas ąžuolėliu, o lietuvių – šulinėliu.

Jame regimos žvaigždės – tarsi žmonių ir dvasių pasaulių jungtys.

Medžio siluetą primena verpstės, išpuoštos lapeliais ir žvaigždutėmis, saulės vaizdiniais.

Karpiniai

Lietuvoje popieriaus karpiniais pradėta užsiiminėti
XVI a.

Itin populiarūs namų interjero puošybai popieriaus
karpiniai buvo **XIX a. pab. – XX a.** pirmaisiais
dešimtmečiais.

Miesto ir kaimo žmonės karpiniais gražindavo
žibalinių lempų gaubtus, lentynas, paveikslų,
veidrodžių rėmus.

Sudėtingesnio ornamento karpiniais –
užuolaidėlėmis puošdavo namų langus, indaujas.

Specialūs karpiniai su paukščių, arklių, obuolių,
varpų ir kitais siluetais būdavo kuriami vestuvėms,
jaunavedžių sėdimai vietai papuošti.

Keramika

Lukas IV A kl.

Kamila IV F kl.

Keramikos dirbiniai Lietuvoje paplito **neolito laikotarpiu (III tūkstantmetyje pr. Kr.).**

Indai buvo gražinami įvairiais geometriniais ornamentais, grublėta faktūra.

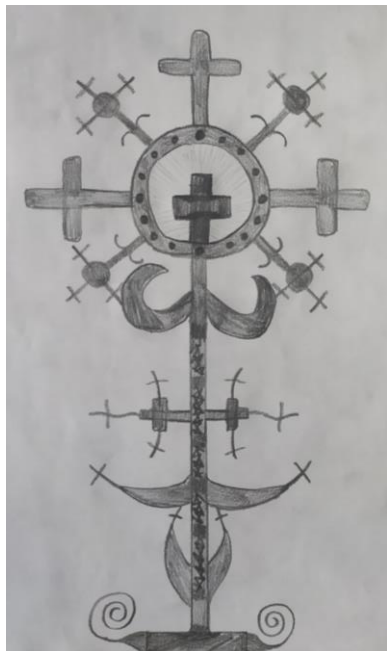
X–XI a. indus ėmus žiesti ratu, pagražėjo jų formas, sušvelnėjo kontūrai, praturtėjo ornamentika.

XIV–XV a. Lietuvoje įsikūrusiose keramikos dirbtuvėse pradėta gaminti architektūrinius keramikos dirbinius, ypač karolius, papuoštus įvairiomis glazūromis, reljefiniais ornamentais.

Kryždirbystė

Aurimas II A kl.

Edgar II B kl.

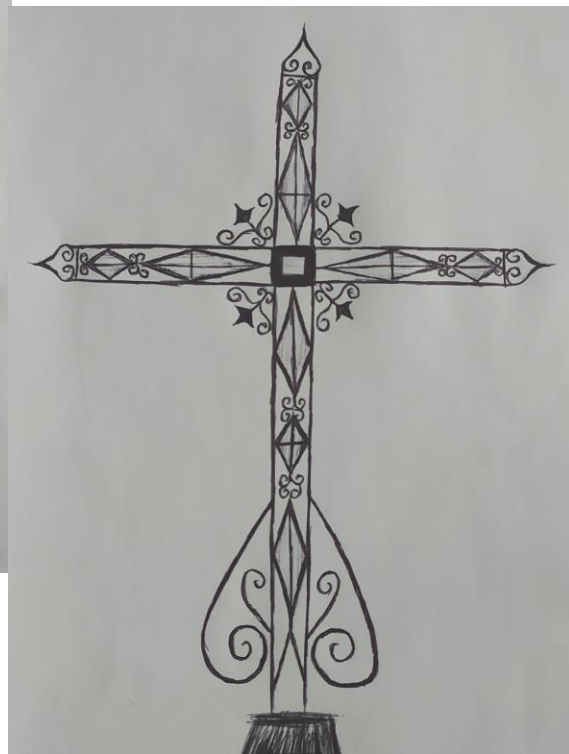
Lietuvos kryždirbystė – tradicinių lietuviškų kryžių darymas, lietuvių liaudies meno šaka, **2001 m. įrašyta į UNESCO** Žmonijos nematerialaus ir žodinio paveldo šedevrų sąrašą.

Kryžių statymo paprotys atkeliavo iš gilaus mūsų protėvių tikėjimo ir pagarbos dvasiniam pasauliui.

Nuo XV a. Lietuviai statė kryžius norėdami paminėti mirusiuosius, reikšdami pagarbą dvasioms, tikėdamiesi malonės, siekdami padėkoti už suteiktą malonę ar ieškodami apsaugos bei dvasinės ramybės.

Kryždirbystė

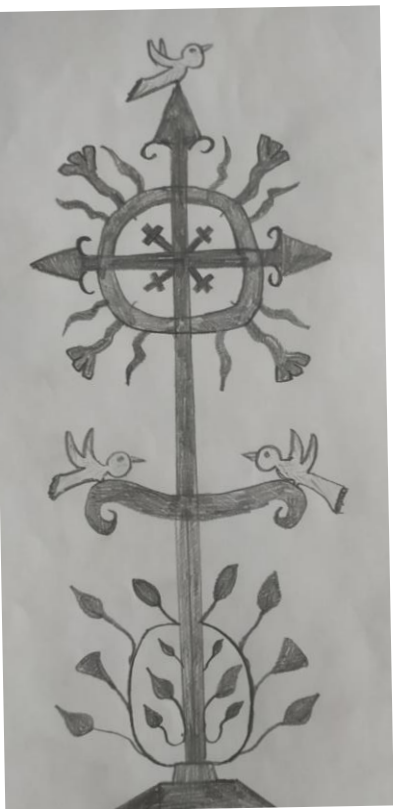
Režisieriaus Justino Lingio filmas apie kryždirbystę Lietuvos etniniuose regionuose, jos raidą, žymiausius meistrus.

[Dokumentinis filmas „Kryždirbystė Lietuvoje“ - LRT](#)

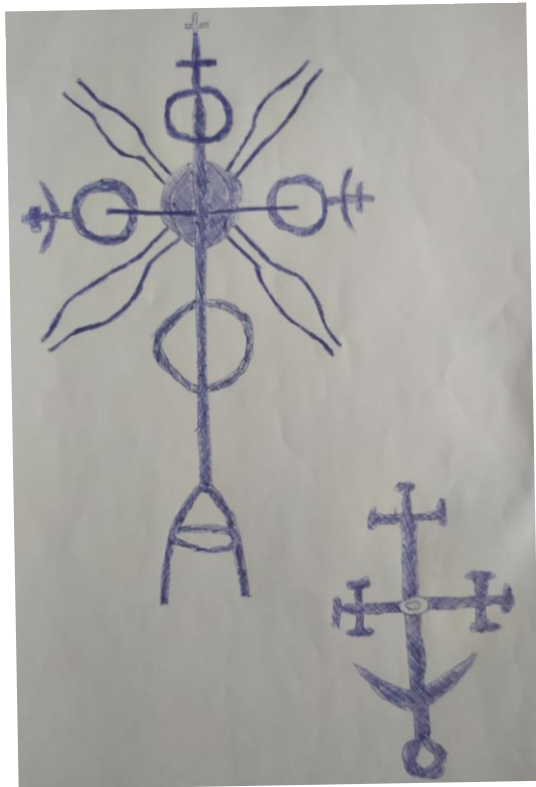
Nerijus IV F kl.

Silvija IV F kl.

Kryždirbystė

Edgar II B kl.

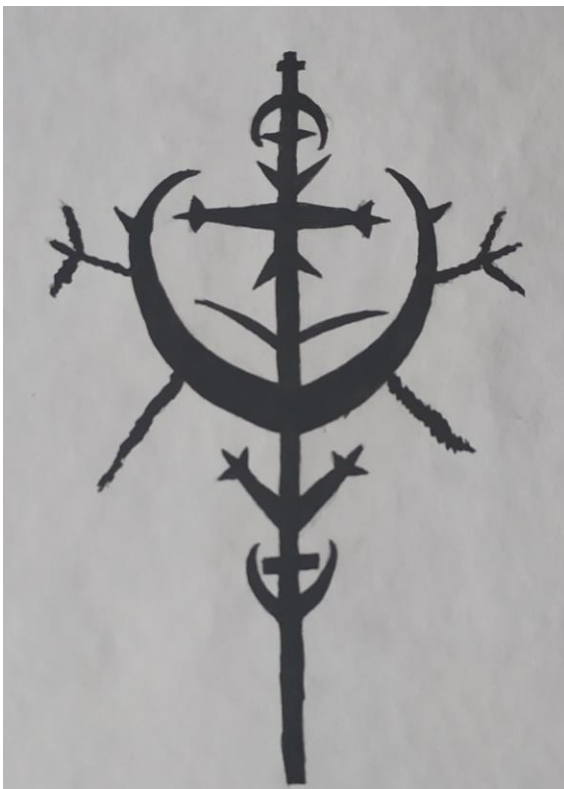

Pavel II B kl.

Tik **Dzūkijoje** randamas ypatingas kryžmiško kryžiaus siluetas – jis yra apversto trikampio, kurį sudaro susikirsdami su skersiniu Kristaus kankinimo įrankiai ietis ir ilgakotis kirvis, pavidalo.

Suvalkijoje kryždirbystės raida kiek kitokia nei visoje Lietuvoje. Čia kryžių dekoru struktūroje dėmesį patraukia augalų motyvai, saviti aukšti postamentai.

Kryždirbystė

Aivanas I A kl.

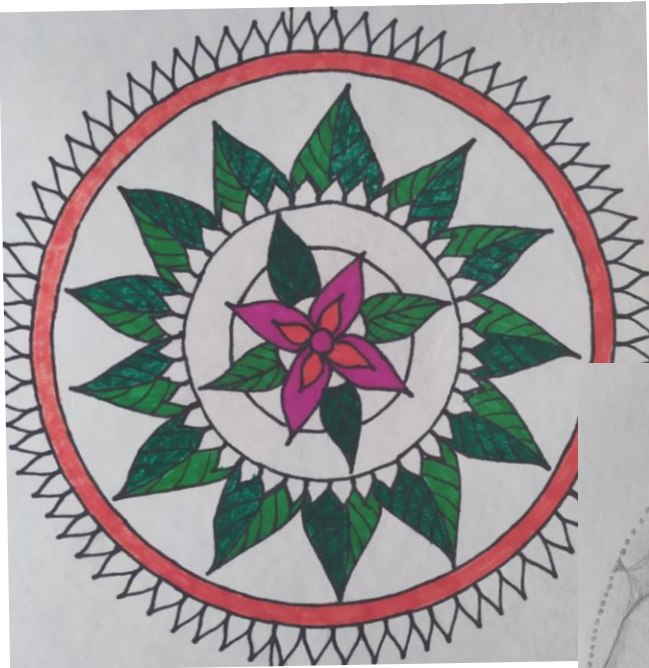
Rusnė II A kl

Aukštaičių kryžiaus konstrukciją apipina gausybe pjaustinėtų, daugiausia kiaurapjūvių, augalinių ir geometrinių ornamentų, tarp kurių komponuojamos skulptūrėlės.

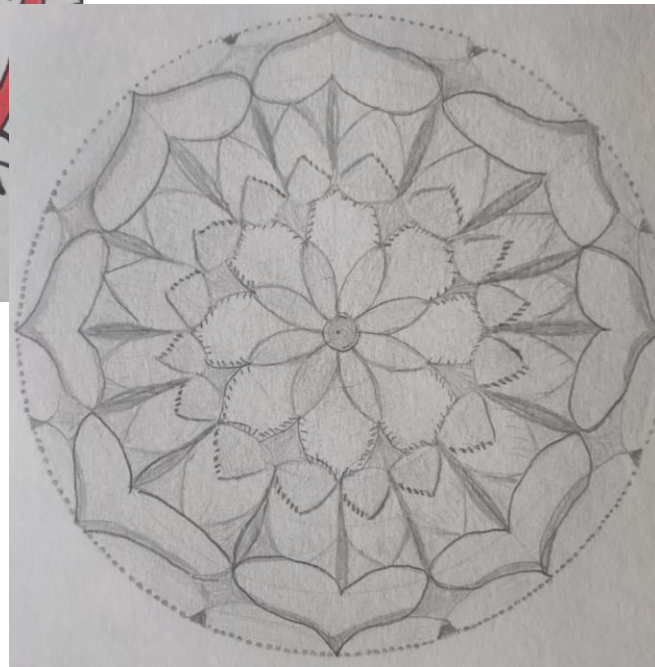
Išskirtinis Aukštaitijos bruožas – trijų, rečiau keturių aukštų gausiai ornamentuotas stoginis kryžius, paprastai vadinamas stogastulpiu.

Žemaičių kryžių forma, dydis įvairuoja, tačiau labiau mėgstami aukšti, masyvūs statiniai, jų dekoras santūrus.

Ornamentų simbolika

Ugnė IV F kl.

Jurgita I A kl.

Segmentinė žvaigždė (šešiakampė žvaigždė) – saulės simbolis.

Ji užima pagrindinę vietą lietuvių liaudies ornamente. Ja puošiami rakandai, prieverpstės, kultuvės, architektūra.

Kaimo žmonės vadino saulute, žvaigžde (V. Europoje – rozetė, roželė).

Žemaitijoje dažnai segmentinė žvaigždė virš koplytėlių atstodavo kryžių.

Skulptūroje šv. Jurgis ant apsiausto turi segmentinę žvaigždę.

Kristus liaudyje dar vadinamas žvaigžde, dėl to žvaigždė – saulė yra Kristaus simbolis.

Ornamentų simbolika

Jurgita I A kl.

Vitalija IV D kl.

Taškas. Tai visa ko pradžia, kilmė, vienetas

Trikampis – baltams reiškė ugnį, vandenį, vyrą ir moterį.

Rombas. Aktyvumo simbolis. Plačiai naudojamas lietuvių tautinėse juostose ir turi daug prasmių: žemė, saulė, diena, vainikas, ugnis.

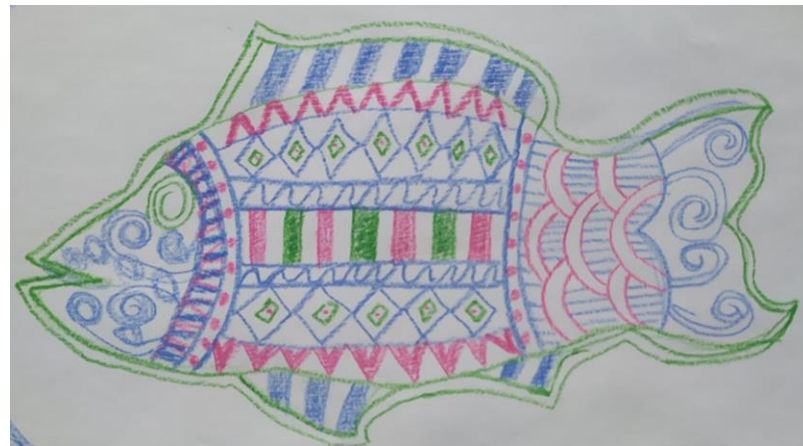
Apskritimas (skritulys). Saulės simbolis, kartais apsuptas spindulių. Kaimo kryžiuose daug saulės spindulių. Kryžių kryžmose “šviečia” saulė. Taip pat reiškia ugnį, tobulybę ir amžinybę; ištikimybę (vestuvinis žiedas)

Senovėje ornamentas
reiškė informacijos
perdavimą ženklų pagalba.

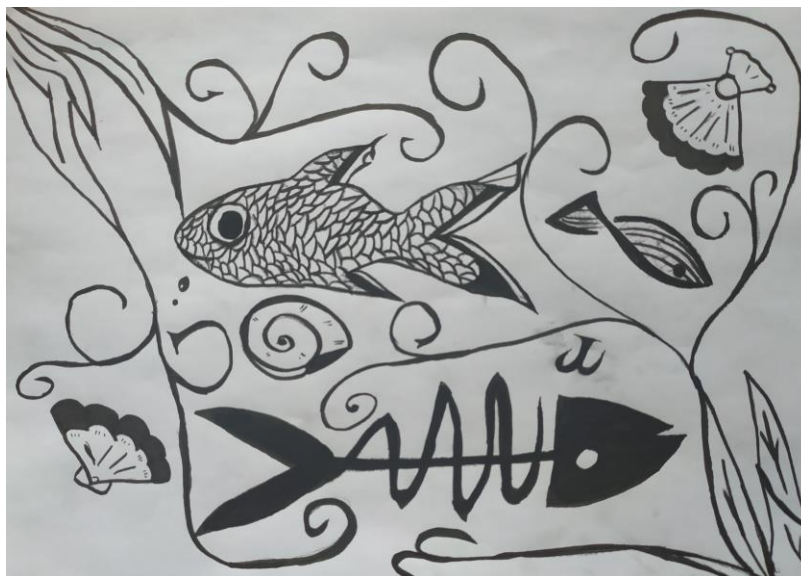
Ornamentais išpuošti
liaudies architektūros statiniai,

kryžiai, medžio
drožiniai, geležies dirbiniai,
baldai, moliniai
indai, audiniai, drabužiai,
juostos, margučiai.

Ornamentų simbolika

Ivan IV D kl.

Dainius IV D kl.

Virtuali kelionė -
tautodailės kūrybos
žanrai

[Mediateka](http://mediateka.lietuvostautodaile.lt)
[\(lietuvostautodaile.lt\)](http://lietuvostautodaile.lt)

